

Premise ale cunoașterii sociale în secolul XXI

coord.

Lucian Marina,

Bogdan Nicolae Mucea

PREMISE ALE CUNOAȘTERII SOCIALE ÎN SECOLUL XXI

Coord.
Lucian Marina,
Bogdan Nicolae Mucea

TRITONIC

Tritonic Books

București | 2025

Volum tipărit cu sprijinul Consiliului Județean Alba.

Responsabilitatea pentru calitatea cercetării și pentru respectarea normelor etice revin integral fiecărui autor în parte.

Premise ale cunoașterii sociale în secolul XXI
coord. Lucian Marina, Bogdan Nicolae Mucea

Copyright © Autorii
Copyright © TRITONIC 2025 pentru ediția prezentă.
Toate drepturile rezervate, inclusiv dreptul de a reproduce fragmente din carte.

TRITONIC

Str. Coacăzelor nr. 5, București
e-mail: editura@tritonice.ro
www.tritonice.ro

Tritonic București apare la poziția 18 în lista cu Edituri de prestigiu recunoscut în domeniul științelor sociale (lista A2) (CNATDCU):
http://www.cnatdcu.ro/wp-content/uploads/2011/11/A2_Panel41.xls

Colecția Sociologie este coordonată de prof. univ. dr. Gabriel Jderu.

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

Premise ale cunoașterii sociale în secolul XXI / coord.:

Lucian Marina, Bogdan Nicolae Mucea. - București :
Tritonic Books, 2025
ISBN 978-606-749-877-6

I. Marina, Lucian (coord.)
II. Mucea, Bogdan-Nicolae (coord.)

316

Coperta: Alexandra Bardan
DTP: Ioan Dorel Radu
Editor: Rebeca Cojocar
Comanda nr. SOC6/2025
Bun de tipar: Decembrie 2025
Tipărit în România

Orice reproducere, totală sau parțială, a acestei lucrări, fără acordul scris al editorului, este strict interzisă și se pedepsește conform Legii dreptului de autor.

CUPRINS

Lista autorilor.....	7
Prefață.....	11

SECȚIUNEA I.

SĂNĂTATE, RISCURI SOCIALE ȘI COMPORTAMENTE DE CONSUM

Andreea Valeria CRIȘAN (ANDRAS)

Agresiune și dependențe la adolescenți: influențe ale mediului social	27
---	----

Cosmin SICREA

Tendențe actuale ale consumului de droguri în România	43
---	----

Ioan-Sebastian BUDUROI, Victor STOICA, Diana-Maria GROSU

Sărăcia menstruală: pionieri și codași. Studiu comparativ: Scoția, Noua Zeelandă și România	69
---	----

Oana Andreea GROSU

Protocolul de desen tri-fazic al arborelui Koch: un model original pentru evaluarea și intervenția în anxietatea academică la cercetători.....	87
--	----

SECȚIUNEA II.

ASISTENȚĂ SOCIALĂ, MUNCĂ ȘI INCLUZIUNE

Lucian BIRU

De la burnout la reziliență: perspective teoretice și profesionale în munca socială penitenciară	105
--	-----

Mariana CHIHAE

Bunăstarea profesională a lucrătorilor din domeniul asistenței sociale: fundament pentru servicii de calitate	123
---	-----

Bianca-Daniela PAREPEANU

Identitate, solidaritate și limitele apartenenței: Regândirea incluziunii sociale în rândul adulților fără adăpost	131
--	-----

Cristina Mariana GROZAVU

Redefinirea valorilor familiei în context contemporan	167
---	-----

Sergiu-Lucian RAIU

Insertia profesională a tinerilor absolvenți în contextul
tranziției educație-muncă: cazul specializării Resurse Umane 197

SECȚIUNEA III.

GUVERNANȚĂ ȘI COMPETIȚIE POLITICĂ

Valentina CORNEA, Sergiu CORNEA, Ina FILIPOV, Elena MANDAJI

Capacitatea administrativă: de la „dezordine conceptuală” la
un model integrativ de evaluare 225

Bogdan-Nicolae MUCEA

Fragmentare și legitimitate în competiția electorală: Studiu
de caz asupra alegerilor locale din anul 2024 în județul Alba 245

Murat ÎNAN

Kirchheimerian Catchallization in Turkish Politics? Recent
Centripetal Ideological Movements of Turkish Political
Parties and Electorate 269

SECȚIUNEA IV.

MOBILITATE, COMUNICARE PUBLICĂ ȘI REPREZENTĂRI CULTURALE

Claudiu COMAN, Vlad BĂTRÂNU-PINȚEA,

Monica Elena CRANTA, Alexandra MIOC

Percepțiile studenților Erasmus privind experiența de studiu
în străinătate 295

Silviu Lucian DINU

Punți între lumi: Integrarea socio-culturală a lucrătorilor
migranți în România 329

Marin GHERMAN

Narațiuni și metanarațiuni în războiul informațional
ruso-ucrainean (2022–2025) 357

Claudiu COMAN, Vlad BĂTRÂNU-PINȚEA, Monica Elena CRANTA,

Claudiu-Mihail ROMAN, Livia Mihaela MITREA, Teodora DINCĂ,

Luiza NĂSTASE

Reprezentări ale culturii românești în Resident Evil 8: Village 387

Sergiu-Lucian RAIU, Oana-Andreea GROSU

Centrele de orientare în cariera de cercetător ca mecanisme
instituționale de sprijin: Studiu de caz al Centrului COACH USV.....411

PREFAȚĂ

Cea de-a IX-a ediție a Conferinței Internaționale „Tendințe ale cunoașterii și dezvoltării sociale în secolul XXI” marchează un moment de maturitate intelectuală pentru comunitatea academică reunită la Alba Iulia. Organizată în perioada 2-3 decembrie 2025, în format fizic și online, conferința a confirmat vocația sa de spațiu al dialogului științific interdisciplinar și al reflecției critice asupra transformărilor care redefinesc cunoașterea și dezvoltarea socială actuală. O parte din lucrările conferinței se regăsesc în prezentul volum, iar o altă parte sunt publicate în revista Pangeea, vol.2/2025.

Prezentul volum este construit pe patru secțiuni, cu o arie tematică mai concentrată, față de cea a conferinței: Riscuri sociale și comportamente de consum; Asistență socială și incluziune; Guvernanță și competiție politică; Mobilitate, comunicare publică și reprezentări culturale. Pentru a avea o imagine mai completă asupra conferinței, prefața va face trimitere la întregul registru de comunicări ale conferinței și, după caz, la specificul prezentului volum.

Prima arie tematică a conferinței a urmărit chestiunea fundamentală a producției, validării și circulației cunoașterii în contextul transformării digitale. Sociologia contemporană a cunoașterii se confruntă cu o provocare majoră: destabilizarea ierarhiilor epistemice tradiționale și apariția unor noi actori în câmpul producției de cunoștințe. Collins (2024) argumentează că înțelegerea inteligenței artificiale necesită redefinirea instrumentarului conceptual al sociologiei cunoașterii, deoarece sistemele algoritmice, lipsite de socializare primară și de experiența corporală a lumii sociale, ridică probleme epistemice inedite. Comunicările din secțiune au explorat factorii psihosociali care fac indivizii vulnerabili la manipulare: nevoia

de coerență cognitivă, tendința de confirmare a propriilor convingeri, influența grupului de referință și erodarea încrederii în instituțiile tradiționale de producere și validare a cunoștințelor. Langlitz (2023) adaugă o dimensiune suplimentară acestei problematici, arătând cum pretențiile de diversitate epistemică transformă economia morală a producției de cunoștințe în culturile cunoașterii din modernitatea târzie. Devine astfel vizibilă o tensiune structurală între democratizarea accesului la producția de cunoștințe și riscurile asociate fragmentării autorității epistemice. Competențele digitale de căutare, evaluare și utilizare a informației apar nu doar ca abilități tehnice, ci ca resurse cognitive care mediază participarea la producția de cunoștințe și la inovația socială (Sharma et al., 2023). Problema supravegherii și a guvernantei datelor ridică și ea întrebări fundamentale despre raportul dintre drepturile civile și politicile de sănătate publică (Kitchin, 2020). Pandemia COVID-19 a acționat ca un accelerator al acestor tensiuni, forțând societățile să negocieze rapid între protecția sănătății colective și garantarea libertăților individuale. Lucrările comunicate la conferință au contribuit la înțelegerea acestor echilibre precare, explorând modul în care tehnologiile de supraveghere reconfigurează raporturile de putere și redefinesc granițele dintre public și privat. Cercetările au analizat atât dimensiunea tehnică a sistemelor de monitorizare, cât și implicațiile lor sociale și politice, de la acceptabilitatea socială a diferitelor forme de supraveghere până la efectele acestora asupra comportamentului individual și colectiv.

Educația a reprezentat un alt pol tematic major al conferinței, reflectând preocuparea sociologiei pentru modul în care sistemele educaționale răspund provocărilor dezvoltării sociale accelerate. Unele studii au examinat transformările din învățământul superior românesc, explorând modul în care universitățile negociază tensiunea dintre menținerea standardelor academice tradiționale și presiunea de a răspunde nevoilor

pieței muncii. Aprofundarea experiențelor studenților față de diferite modalități de predare și evaluare, relevă preferințele pentru metodele interactive și pentru aplicarea practică a cunoștințelor teoretice. Învățarea pe tot parcursul vieții (life-long learning) apare ca răspuns la obsolescența accelerată a competențelor într-o economie bazată pe cunoaștere. Facer și Selwyn (2021) propun conceptul de „optimism informat” ca alternativă la entuziasmul naiv față de tehnologiile educaționale, pledând pentru o abordare critică care recunoaște atât potențialul, cât și limitele inovației digitale în educație. Această perspectivă rezonază cu preocupările exprimate în unele comunicări privind necesitatea echilibrului între adoptarea tehnologiilor emergente și menținerea valorilor pedagogice fundamentale. Williamson et al. (2020) se concentrează pe transformarea practicilor pedagogice prin colectarea și analiza datelor educaționale și efectele acestui proces asupra relației pedagogice și asupra autonomiei profesionale a cadrelor didactice. Mai multe studii au vizat concret astfel de tensiuni, respectiv modul în care sistemele de management al învățării colectează date despre comportamentul studenților și cum aceste date sunt utilizate pentru personalizarea instrucției, pentru evaluarea performanței cadrelor didactice și pentru deciziile administrative.

Selwyn (2022) oferă o viziune precaută asupra viitorului inteligenței artificiale (AI) în educație, avertizând împotriva determinismului tehnologic și subliniind necesitatea unei analize sociologice atente asupra raporturilor de putere care modelează dezvoltarea și implementarea AI. Mai multe cercetări comunicate în cadrul conferinței au prezentat o abordare critică și contextualizată a inovației educaționale, evitând atât tehnofobia, cât și tehnofilismul naiv. Studiile au aprofundat experiențele concrete ale cadrelor didactice cu tehnologiile digitale în predare, relevând atât oportunitățile create (flexibilitate, personalizare, acces la resurse diverse),

cât și provocările întâmpinate (supraîncărcare informațională, dificultăți tehnice, rezistența la schimbare).

Problema inegalităților sociale în contextul digitalizării a constituit un alt registru tematic esențial al conferinței. Robinson et al. (2015) au propus conceptul de „diviziune digitală de ordinul al treilea” pentru a ilustra faptul că inegalitățile digitale nu se rezumă la accesul la tehnologie (primul ordin) sau la competențele de utilizare (al doilea ordin), ci includ și capacitatea de a transforma accesul și competențele în rezultate tangibile care îmbunătățesc poziția socială. Suntem într-o perspectivă teoretică care ne poate oferi un cadru productiv pentru înțelegerea procesului prin care tehnologiile digitale pot amplifica inegalitățile existente, chiar în condițiile unei aparente democratizări a accesului. Schradie (2019) susține că activismul digital favorizează paradoxal grupurile conservatoare, care dispun de resurse organizaționale și de capital social superior pentru mobilizarea online. O astfel de constatare contraintuitivă subliniază necesitatea unei sociologii a tehnologiei care să depășească narațiunile simplificate despre potențialul democratizator al internetului și să analizeze concret distribuția inegală a capacităților de acțiune politică în spațiul digital. Helsper (2021) arată că retragerea din spațiul digital nu este întotdeauna o alegere liberă, ci poate reflecta excluderea structurală și lipsa resurselor necesare pentru participarea semnificativă.

Vârstnicii, persoanele cu dizabilități, migranții și alte categorii sociale marginalizate sunt analizate prin prisma mecanismelor instituționale și culturale care produc și reproduc vulnerabilitatea. Lucrările conferinței au explorat experiențele concrete ale persoanelor vârstnice față de serviciile sociale, relevând bariere multiple: financiare (costul ridicat al serviciilor de calitate), geografice (concentrarea serviciilor în mediul urban), informaționale (dificultatea de a naviga în sistemul complex de furnizori și de a evalua calitatea serviciilor), și

culturale (stigma asociată cu utilizarea serviciilor formale de îngrijire). În secțiunea *Asistență socială, muncă și incluziune socială* din prezentul volum sunt studiate experiențele asistenților personali și ale îngrijitorilor informal, fiind explicate tensiunile dintre responsabilitățile familiale și oportunitățile profesionale, dintre obligațiile morale și limitele capacității individuale de îngrijire.

Problema platformizării vieții sociale și a guvernantei algoritmice a reprezentat și ea o arie de studiu semnificativă în cadrul conferinței. Van Dijck et al. (2018) au introdus conceptul de „societate a platformelor” pentru a reliefa transformarea profundă a infrastructurii sociale prin intermediul platformelor digitale care mediază o gamă din ce în ce mai largă de activități: de la comunicare și socializare până la muncă, educație, sănătate și participare politică. Este o transformare care nu e pur tehnologică, ci implică o reconfigurare a raporturilor de putere, a modelelor de business și a valorilor publice. Zuboff (2019) extinde analiza prin conceptul de „capitalism de supraveghere”, arătând cum extracția și comercializarea datelor personale devin fundamentul unui nou regim economic care subminează autonomia individuală și democrația. Noble (2018) analizează modul în care motoarele de căutare de pe internet reproduc stereotipuri rasiale și de gen, în timp ce Eubanks (2018) explorează utilizarea sistemelor automatizate în administrarea asistenței sociale și efectele discriminatorii ale acestor sisteme asupra populațiilor sărace. Joyce et al. (2021) pledează pentru dezvoltarea unei sociologii a inteligenței artificiale care să analizeze sistematic modul în care aceste tehnologii reconfigurează inegalitățile sociale și raporturile de putere. Mai multe studii de la conferință au răspuns acestui apel, concentrându-se către diverse dimensiuni ale „platformizării”: de la economia muncii pe platforme digitale până la implicațiile algoritmilor în domeniul educației, sănătății și justiției. Au fost prezentate cercetări orientate către

experiențele lucrătorilor din economia platformelor (șoferi, curieri, freelanceri), relevând precaritatea acestor forme de muncă: lipsa protecției sociale, imprevizibilitatea veniturilor, absența drepturilor tradiționale ale angajaților, supravegherea constantă și evaluarea prin algoritmi opaci. Studiile au disecat, de asemenea, strategiile pe care lucrătorii le dezvoltă pentru a naviga în acest mediu incert: formarea de comunități online de suport, învățarea tacticilor de maximizare a câștigurilor, negocierea colectivă a condițiilor de muncă.

Politicile sociale în epoca schumpeteriană au constituit un alt ax de interes al conferinței. Silva (2022) identifică apariția unui nou „consens schumpeterian” în politica socială globală, caracterizat prin prioritizarea investițiilor în capital uman și în capacitatea de inovare, în detrimentul măsurilor tradiționale de protecție socială. E o schimbare de paradigmă care reflectă ascensiunea unei logici economice prin care este valorizată flexibilitatea, antreprenoriatul și adaptabilitatea în condițiile transformării digitale profunde a „vechilor state ale bunăstării”. Esping-Andersen (1985) analiza viitorul statului bunăstării social-democrat explorând tensiunile dintre logica protecției sociale și imperativele competitivității economice în economia globalizată. Piketty (2020) ne oferă o perspectivă critică de dată recentă, analizând modul în care ideologiile economice și politice legitimează sau contestă inegalitățile crescânde de venit și avere. Mai multe comunicări au cartografiat și ele astfel de tensiuni în contexte naționale și locale specifice, urmărind felul în care politicile sociale sunt reformulate pentru a răspunde provocărilor digitalizării, îmbătrânirii demografice și migrației. Colegii noștri de la Institutul de Cercetare a Calității Vieții au avut intervenții solide pe acest subiect, urmărind înțelegerea implementării unor programe sociale specifice: de la sistemele de venit minim garantat până la serviciile integrate de suport pentru familiile vulnerabile, de

la politicile active de ocupare până la măsurile de conciliere a vieții profesionale cu cea familială.

Midgley și Pawar (2021) pledează pentru o abordare comprehensivă a dezvoltării sociale care să integreze dimensiunile economice, sociale și de mediu, depășind reduționismul economic care a dominat discursul dezvoltării în ultimele decenii. Mounk (2022) adaugă o dimensiune politică acestei analize, explorând fragilitatea democrațiilor diverse și condițiile în care acestea pot persista și prospera în fața tensiunilor etnice, religioase și ideologice. Mai multe comunicări ale conferinței s-au concentrat pe radiografia experiențelor locale de dezvoltare comunitară, pe felul în care comunitățile mobilizează resurse endogene și negociază relațiile cu autoritățile publice și cu organizațiile neguvernamentale pentru a-și îmbunătăți condițiile de viață.

Inovația metodologică în cercetarea socială a fost o altă preocupare a conferinței. Lazer et al. (2009) au anticipat apariția științelor sociale computaționale ca un nouă paradigmă de cercetare care combină volumele masive de date digitale cu metodele computaționale de analiză. Salganik (2017) oferă o sinteză comprehensivă a acestui domeniu emergent, explorând atât oportunitățile, cât și provocările cercetării sociale în era digitală. Edelman et al. (2020) actualizează această agendă, identificând direcțiile de dezvoltare ale științelor sociale computaționale în următorul deceniu. Bail (2014) aprofundează implicațiile big data pentru studiul culturii, argumentând că accesul la volume masive de date despre expresiile culturale online deschide posibilități inedite pentru înțelegerea dinamicii culturale. Mai multe comunicări au reflectat o astfel de diversitate de abordări, de la utilizarea metodelor computaționale până la reînvierea metodelor calitative tradiționale și dezvoltarea designurilor de cercetare mixte care combină avantajele diferitelor strategii metodologice. S-a văzut interesul cercetătorilor prezenți la secțiunile conferinței pentru aplica-

rea analizei de rețea la studiul relațiilor sociale în comunități locale, utilizarea analizei de conținut asistate de calculator pentru examinarea discursurilor mediatice sau aplicarea modelării statistice avansate pentru identificarea factorilor care influențează comportamentele sociale. Studiile metodologice au reflectat o preocupare pentru reflexivitatea cercetătorului și pentru dimensiunile etice ale cercetării sociale, explorând tensiunile dintre imperativele cunoașterii științifice și respectul pentru demnitatea și autonomia participanților la cercetare.

Dincolo de tematicile majore descrise anterior, conferința a avut și lucrări care au explorat domenii conexe: de la analiza migrației și a integrării sociale până la studiul schimbărilor din mediul rural, de la sociologia familiei până la studiul fenomenelor culturale contemporane. Analiza sistematică a lucrărilor de la conferință a relevat câteva tendințe și orientări teoretice care merită atenție în vederea configurării viitoarei ediții.

Preocupările metodologice au ocupat un loc central, semnalând o maturizare a comunității sociologice, care nu se mulțumește să aplice mecanic metodele consacrate, ci caută să le adapteze și să le îmbunătățească în funcție de specificul obiectelor de studiu și de provocările ridicate de noile surse de date. Această reflexivitate metodologică este esențială pentru credibilitatea și relevanța cercetării sociologice într-un context în care sursele tradiționale de date (anchete, interviuri, observație) sunt complementate sau chiar înlocuite de datele digitale masive.

Educația a ocupat un loc central în preocupările cercetătorilor cu comunicări la conferință, reflectând recunoașterea rolului ei strategic în reproducerea și transformarea structurilor sociale. Educația apare nu doar ca un mecanism de transmitere a cunoștințelor și competențelor, ci și ca un câmp de luptă pentru definirea curriculumului, pentru alocarea resurselor și pentru legitimarea unor anumite forme de cunoaștere în detrimentul altora.

Preocuparea pentru *politicile sociale* caracterizează multe și dintre contribuțiile prezentului volum, dar și dintre cele publicate în revista Pangeea, reflectând recunoașterea faptului că transformările sociale contemporane necesită răspunsuri instituționale coordonate, care să echilibreze imperati-vele eficienței economice cu exigențele justiției sociale și ale coeziunii comunitare. Tensiunea dintre logica investiției în capital uman, specifică consensului schumpeterian, și logica protecției sociale, moștenită din tradiția statului bunăstării, apare ca o temă recurentă și în lucrările de la conferință, dar și din prezentul volum.

Nu putea lipsi din preocupările participanților la conferință, *problematica cunoașterii*. Mai multe contribuții s-au concentrat pe mecanismele de producție, validare și circulație a cunoașterii în contextul digitalizării, analizând modul în care autoritatea epistemică este negociată și contestată în spațiul public contemporan.

Inegalitățile sociale constituie un fir roșu care traversează majoritatea studiilor, și de la conferință și din acest volum. O astfel de prezență, fie și difuză a problematicii inegalităților reflectă recunoașterea faptului că stratificarea socială nu este un domeniu separat de studiu, ci o dimensiune constitutivă a tuturor fenomenelor sociale. Fie că vorbim despre educație, sănătate, muncă sau participare politică, inegalitățile structurale modelează accesul, oportunitățile și rezultatele indivizilor și grupurilor sociale.

Transformarea digitală apare ca o mega-tendință transversală care afectează toate domeniile de cercetare. Digitalizarea nu este tratată ca un fenomen tehnologic distinct, ci ca o transformare structurală care reconfigurează modul în care indivizii și colectivitățile produc, distribuie și consumă bunuri materiale și simbolice. Ea permite depășirea dihotomiei artificiale dintre „online” și „offline” și recunoașterea faptului că viața socială contemporană este fundamental

hibridă, mediată simultan de interacțiuni față-în-față și de platforme digitale.

Vulnerabilitatea, ca obiect de studiu privilegiat, reflectă o schimbare importantă în sensibilitatea sociologică contemporană. Categoriile sociale vulnerabile nu mai sunt tratate ca simple „grupuri țintă” ale politicilor sociale, ci ca poziții structurale care relevă mecanismele generale de producere și reproducere a inegalităților. E o înțelegere mai profundă a procesului prin care vulnerabilitatea este construită social cu aportul unor mecanisme instituționale, culturale și economice, și deschide calea către intervenții mai eficiente care vizează cauzele structurale, nu doar simptomele vulnerabilității.

Din punct de vedere al orientărilor teoretice, lucrările prezentate la conferință și implicit și în volum reflectă un anumit pluralism teoretic și metodologic productiv. Sociologia critică, inspirată de tradiția marxistă și de Școala de la Frankfurt a fost bine reprezentată prin lucrările care au cercetat mecanismele de dominație, exploatare și alienare în contextul capitalismului digital. Teoria practică, derivată din lucrările lui Bourdieu, oferă instrumentarul conceptual pentru analiza reproducerii sociale și a mecanismelor prin care inegalitățile sunt naturalizate și perpetuate. Interacționismul simbolic și etnometodologia au inspirat lucrările care au abordat construcția socială a realității în interacțiunile cotidiene, inclusiv în spațiile digitale.

Teoria sistemelor și funcționalismul structural oferă cadre analitice pentru înțelegerea felului în care diferite subsisteme sociale (educație, economie, politică) se influențează reciproc și se adaptează la schimbările de mediu. Constructivismul social, în diverse variante, a susținut lucrările care s-au concentrat către felul în care categoriile sociale (gen, rasă, clasă, vârstă) sunt construite și negociate în practici discursive și instituționale. Această diversitate teoretică nu arată neco-

relare, ci o anumită maturitate intelectuală care recunoaște că fenomenele sociale complexe necesită mobilizarea unor perspective multiple și complementare.

Multe dintre contribuții au prezentat studiul unor fenomene locale (politici educaționale românești și din alte țări, transformări ale comunităților rurale, practici organizaționale specifice), dar le-au contextualizat în cadrul tendințelor globale mai largi. În acest sens, perspectiva glocală ne permite evitarea atât a particularismului naiv, care tratează fiecare context național ca fiind complet unic și incomparabil, cât și a universalismului abstract, care ignoră specificul istoric și cultural al diferitelor societăți.

În concluzie, cea de-a IX-a ediție a Conferinței Internaționale „Tendințe ale cunoașterii și dezvoltării sociale în secolul XXI», prin volumul de față și prin celelalte studii publicate în revista *Pangeea*, confirmă vitalitatea cercetării sociologice și capacitatea ei de a contribui la înțelegerea transformărilor sociale contemporane. Lucrările conferinței au reflectat un echilibru constructiv între rigoarea metodologică și relevanța socială, între ambițiile teoretice și ancorarea empirică, între deschiderea către tendințele internaționale și atenția la specificul contextului local. Se reafirmă vocația sociologiei de a fi nu doar o disciplină academică, ci și o formă de conștiință critică a societății, capabilă să identifice tensiunile și contradicțiile sociale și să contribuie la căutarea unor soluții echitabile și durabile.

Mulțumim tuturor participanților pentru contribuțiile lor valoroase și pentru angajamentul evident față de relevanța socială a cercetării. Mulțumim, de asemenea, Consiliului Județean Alba, Universității „1 Decembrie 1918” din Alba Iulia, partenerilor noștri de la Institutul de Cercetare a Calității Vieții și Centrului de Cercetare a Dezvoltării Sociale și a Resurselor Umane al universității și tuturor celor implicați

în realizarea conferinței. Sperăm ca dialogurile inițiate în cadrul celei de-a noua ediții vor continua să susțină gândirea și practica sociologică în anii ce vin.

În numele Comitetului Științific,
Conf.univ.dr. Lucian Marina,
Universitatea „1 Decembrie 1918” din Alba Iulia.

Referințe:

1. Bail, C. A. (2014). The cultural environment: Measuring culture with big data. *Theory and Society*, 43(3–4), 465–482. <https://doi.org/10.1007/s11186-014-9216-5>
2. Collins, H. (2024). Why artificial intelligence needs sociology of knowledge: Parts I and II. *AI & Society*, 39(6), 2935–2949. <https://doi.org/10.1007/s00146-024-01954-8>
3. Edelmann, A., Wolff, T., Montagne, D., & Bail, C. A. (2020). Computational social science and sociology. *Annual Review of Sociology*, 46, 61–81. <https://doi.org/10.1146/annu-rev-soc-121919-054621>
4. Esping-Andersen, G. (1985). *Politics against markets: The social democratic road to power*. Princeton University Press.
5. Eubanks, V. (2018). *Automating inequality: How high-tech tools profile, police, and punish the poor*. St. Martin's Press.
6. Facer, K., & Selwyn, N. (2021). Digital technology and the futures of education – Towards 'non-stupid' optimism. *Learning, Media and Technology*, 46(4), 425–439. <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000377071>
7. Helsper, E. J. (2021). *The digital disconnect: The social causes and consequences of digital inequalities*. SAGE Publications. <https://sk.sagepub.com/book/mono/the-digital-disconnect/toc>
8. Joyce, K., Smith-Doerr, L., Alegria, S., Bell, S., Cruz, T., Hoffman, S. G., Noble, S. U., & Shestakofsky, B. (2021). *Toward a*

- sociology of artificial intelligence. *Socius*, 7, 1–11. <https://doi.org/10.1177/2378023121999581>
9. Kitchin, R. (2020). Civil liberties or public health, or civil liberties and public health? Using surveillance technologies to tackle the spread of COVID-19. *Space and Polity*, 24(3), 362–381. <https://doi.org/10.1080/13562576.2020.1770587>
 10. Knox, J. (2020). Artificial intelligence and education in China. *Learning, Media and Technology*, 45(3), 298–311. <https://doi.org/10.1080/17439884.2020.1754236>
 11. Langlitz, N. (2023). The moral economy of diversity: How the epistemic value of diversity transforms late modern knowledge cultures. *History of the Human Sciences*, 36(3–4), 120–143. <https://doi.org/10.1177/09526951231166533>
 12. Lazer, D., Pentland, A., Adamic, L., Aral, S., Barabási, A. L., Brewer, D., Christakis, N., Contractor, N., Fowler, J., Gutmann, M., Jebara, T., King, G., Macy, M., Roy, D., & Van Alstyne, M. (2009). Computational social science. *Science*, 323(5915), 721–723. <https://doi.org/10.1126/science.1167742>
 13. Midgley, J., & Pawar, M. (2021). *Future directions in social development*. Palgrave Macmillan. <https://doi.org/10.1007/978-3-030-70559-3>
 14. Mounk, Y. (2022). *The great experiment: Why diverse democracies fall apart and how they can endure*. Penguin Press.
 15. Noble, S. U. (2018). *Algorithms of oppression: How search engines reinforce racism*. NYU Press. <https://doi.org/10.2307/j.ctt1pwt9w5>
 16. Piketty, T. (2020). *Capital and ideology*. Harvard University Press.
 17. Robinson, L., Cotten, S. R., Ono, H., Quan-Haase, A., Mesch, G., Chen, W., Schulz, J., Hale, T. M., & Stern, M. J. (2015). Digital inequalities and why they matter. *Information, Communication & Society*, 18(5), 569–582. <https://doi.org/10.1080/1369118X.2015.1012532>
 18. Salganik, M. J. (2017). *Bit by bit: Social research in the digital age*. Princeton University Press.

19. Schradie, J. (2019). *The revolution that wasn't: How digital activism favors conservatives*. Harvard University Press.
20. Selwyn, N. (2022). The future of AI and education: Some cautionary notes. *European Journal of Education*, 57(4), 620–631. <https://doi.org/10.1111/ejed.12532>
21. Sharma, R. S., Mokhtar, I. A., Ghista, D. N., Nazir, A., & Khan, S. Z. (2023). Digital literacies as policy catalysts of social innovation and socioeconomic transformation: Interpretive analysis from Singapore and the UAE. *Social Sciences & Humanities Open*, 8(1), Article 100569. <https://doi.org/10.54517/ssd.v1i1.2167>
22. Silva, V. (2022). The Schumpeterian consensus: The new logic of global social policy to face digital transformation. *Journal of Social Policy*, 52(4), 825–845. <https://doi.org/10.1017/s0047279422000861>
23. Van Dijck, J., Poell, T., & De Waal, M. (2018). *The platform society: Public values in a connective world*. Oxford University Press. <https://doi.org/10.1093/oso/9780190889760.001.0001>
24. Williamson, B., Bayne, S., & Shay, S. (2020). The datafication of teaching in higher education: Critical issues. *Teaching in Higher Education*, 25(4), 351–365. <https://doi.org/10.1080/13562517.2020.1748811>
25. Zuboff, S. (2019). *The age of surveillance capitalism: The fight for a human future at the new frontier of power*. PublicAffairs.

LISTA AUTORILOR

1. Claudiu COMAN, prof. univ. dr. – Universitatea Transilvania din Braşov, Facultatea de Sociologie şi Comunicare / Departamentul de Ştiinţe Sociale şi Comunicare, claudiu.coman@unitbv.ro
2. Sergiu CORNEA, conf. univ. dr. hab. – Universitatea de Stat „Bogdan Petriceicu Hasdeu” din Cahul (Republica Moldova), sergiu.cornea@adm.usch.md
3. Valentina CORNEA, conf. univ. dr. – Universitatea de Stat „Bogdan Petriceicu Hasdeu” din Cahul (Republica Moldova), Catedra Ştiinţe Politice şi Administrative / Facultatea de Drept şi Administraţie Publică, cornea.valentina@usch.md
4. Murat İNAN, conf. univ. dr. – Universitatea Abdullah Gül, Facultatea de Ştiinţe Umaniste şi Sociale, Departamentul de Ştiinţe Politice şi Relaţii Internaţionale, Kayseri – Turcia, murat.inan@agu.edu.tr
5. Vlad BĂTRÂNU-PINŢEA, lector univ. dr. – Universitatea Transilvania din Braşov, Facultatea de Sociologie şi Comunicare / Departamentul de Ştiinţe Sociale şi Comunicare, vlad.batranu@unitbv.ro
6. Marin GHERMAN, lector univ. dr. / director – Universitatea „Ştefan cel Mare” din Suceava / Institutul de Studii Politice şi Capital Social din Cernăuţi (Ucraina), Departamentul de Ştiinţe Umane şi Social-Politice / Director, marin.gherman@usm.ro
7. Bogdan-Nicolae MUCEA, lector univ. dr. – Universitatea „1 Decembrie 1918” din Alba Iulia, Facultatea de Drept şi Ştiinţe Sociale, Departamentul de Ştiinţe Sociale, bogdan.mucea@uab.ro

8. Sergiu-Lucian RAIU, lector univ. dr. – Universitatea „Ștefan cel Mare” din Suceava, Facultatea de Istorie, Geografie și Științe Sociale, Departamentul de Științe umane și social-politice, sergiu.raiu@atlas.usv.ro,
9. Claudiu-Mihail ROMAN, lector univ. dr. – Universitatea Babeș-Bolyai (Centrul Universitar Reșița), Facultatea de Sociologie și Asistență Socială / Departamentul de Asistență Socială, claudiu.roman@ubbcluj.ro
10. Victor STOICA, asist. univ. dr. – Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași, Departamentul de Sociologie, Asistență Socială și Resurse Umane, victorstoica06@gmail.com
11. Cosmin SICREA, asist. univ. dr. (asociat) – Universitatea din Petroșani, Facultatea de Științe Economice, Administrative și Sociale, cosmin_sicrea2005@yahoo.com
12. Ina FILIPOV, cercetător științific dr. – Universitatea de Stat „Bogdan Petriceicu Hasdeu” din Cahul (Republica Moldova), Catedra Științe Politice și Administrative, filipov.ina@usch.md
13. Ioan-Sebastian BUDUROI, asist. univ. drd. Asociat – Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași, Departamentul de Științe Politice, Relații Internaționale și Studii Europene, ioansebastianbuduroi@gmail.com
14. Elena MANDAJI, cercetător științific stagiat, drd. – Universitatea de Stat „Bogdan Petriceicu Hasdeu” din Cahul (Republica Moldova), emandaji@yahoo.com
15. Oana Andreea GROSU, drd. – Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă”, Facultatea de Psihologie și Psihopedagogie Specială; oana.grosu@usm.ro
16. Monica Elena CRANTA, asistent programe extracomunitare – Universitatea din Craiova, Departamentul de Relații Internaționale, monica.cranta@adm.ucv.ro
17. Lucian BIRU, drd. – Universitatea din București, Școala Doctorală de Asistență Socială, lucian.biru@mfe.gov.ro

18. Mariana CHIHAE, drd. – Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă” din Chișinău, marianachihae@yahoo.co.uk
19. Andreea Valeria CRIȘAN (ANDRAȘ), drd. – Universitatea de Vest din Timișoara, Școala Doctorală de Filosofie, Sociologie și Științe Politice, andreea.crisan76@e-uvv.ro
20. Silviu Lucian DINU, drd. – Academia Română, SCOSAAR / Institutul de Cercetare a Calității Vieții (ICCV), lucian.dinu@iccv.ro
21. Diana-Maria GROȘU, drd. – Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași, Departamentul de Științe Politice, Relații Internaționale și Studii Europene, dianagrosum@yahoo.com
22. Cristina Mariana GROZAVU, drd. – Academia Română, Institutul de Cercetare a Calității Vieții (ICCV), cristina.grozavu@iccv.ro
23. Bianca-Daniela PAREPEANU, drd. – Universitatea din București, Facultatea de Sociologie și Asistență Socială / Școala Doctorală de Sociologie (Asistență Socială), bianca-daniela.parepeanu@s.unibuc.ro
24. Alexandra MIOC, mrd. – Universitatea de Vest din Timișoara, alexandra.mioc93@gmail.com
25. Luiza NĂSTASE, mrd. – Universitatea Transilvania din Brașov, Facultatea de Sociologie și Comunicare, luiza.nastase@student.unitbv.ro
26. Teodora DINCĂ, studentă la licență – Universitatea Transilvania din Brașov, Facultatea de Sociologie și Comunicare, teodora.dinca@student.unitbv.ro
27. Livia Mihaela MITREA, studentă la licență – Universitatea Transilvania din Brașov, Facultatea de Sociologie și Comunicare, livia.mitrea@student.unitbv.ro

KIRCHHEIMERIAN CATCHALLIZATION IN TURKISH POLITICS? RECENT CENTRIPETAL IDEOLOGICAL MOVEMENTS OF TURKISH POLITICAL PARTIES AND ELECTORATE

MURAT İNAN

Introduction

Modern political parties were established to protect the interests of the ordinary man against the central and local administrations and the organized groups such as the aristocracy and the clergy. In the nineteenth century, in line with this mission, a political party was viewed more as a representative organ. Political parties played very important roles in organizing modern societies in Western Europe. Mass parties contributed to the processes of nationalization and protection of equal rights of each and every citizen. They served as a bridge between different ethnic, religious, and sectarian groups and contributed to the formation of communication channels between them. Nevertheless, since the second half of the twentieth century, representation of the ordinary man has not been the main role of political parties. Instead, parties' main aim has become incorporating into the state system and maximizing their benefits by exploiting state resources (Kirchheimer 1966; Katz and Mair 1995; Poguntke 1987; 1993; Panebianco 1988). This confirmed German-American scholar Otto Kirchheimer's prediction on the transformation of mainstream political parties into catchall parties and the centralization of their ideologies. In

his 1966 article, where he investigated the transformation of Western European party systems, Kirchheimer argued that

Following the Second World War, the old style bourgeois parties of individual representation became the exception. While some of the species continue to survive, they do not determine the nature of the party system any longer. By the same token, the mass integration party, product of an age with harder class lines and more sharply protruding denominational structures is transforming itself into a catch-all "people's" party. Abandoning attempts at the intellectual and moral encadrement of the masses, it is turning more fully to the electoral scene, trying to exchange effectiveness in depth for a wider audience and more immediate electoral success. The narrower political task and the immediate electoral goal differ sharply from the former all-embracing concerns; today the latter are seen as counter-productive since they deter segments of a potential nationwide clientele (Kirchheimer, 1966, p.184–5).

Kirchheimer suggested that the transformation of mass integration parties into catchall parties requires fulfilling the following conditions:

- a) Drastic reduction of the party's ideological baggage.*
- b) Further strengthening of top leadership groups whose actions and omissions are now judged from the viewpoint of their contribution to the efficiency of the entire social system rather than identification with the goals of their particular organization.*
- c) Downgrading of the role of the individual party member, a role considered as a historical relic, which may obscure the newly built-up catch-all party image.*
- d) Deemphasis of the classe gardeé, specific social class or denominational clientele, in favour of recruiting voters among the population at large.*

e) *Securing access to a variety of interest groups* (Kirchheimer, 1966, p.190).

Kirchheimerian prediction was largely confirmed in the post-WWII Western Europe. As a result of changing circumstances, mainstream political parties have largely transformed. Physical and economic security environments were largely maintained in the industrialized nations of the West. Nation-building processes were successfully ended. Owing to developed transportation and communication technologies, individuals from different ethnic, religious, and economic backgrounds were harmonized in metropolitan areas. As polarization between ethnic, religious, and ideological groups eased, democratic values strengthened, and post-materialist, individualist, and emancipative ideas flourished. As a result of the generational replacement mechanism, a new generation with new values came of age, turned away from sharp ideological divides, and deideologized and dealigned from old-style political parties. In order to appeal to the new electorate, mass integration parties such as Labour and Social Democrats on the left and Conservatives, Liberals, and Christian Democrats on the right reorganized themselves less hierarchically, blurred their ideologies, and depoliticized their policies. Many left-wing parties distanced themselves from the orthodox understanding of Marxism and moderated their policies. Tony Blair's British Labour party and Gerard Schröder's German Social Democratic Party are major examples of third-way parties in European politics. Environmental movements that grew out of the traditional left ideology started to emphasize issues such as global warming, environmental pollution, air pollution, and animal rights above all other traditional policies of the classical left. Libertarians left parties, called the New Left, and have managed to attract the attention of the new generation

of voters. On the other side of the political spectrum, a trend towards far-right parties in European politics has recently become visible. Many factors affected this new interest in far-right parties. The issue of immigration is perhaps the most important factor in this regard. Yet, to appeal to the electoral interest of new large masses, these right-wing parties distanced themselves from clericalism and made peace with the welfare state, followed supra-class, harmonizing, pragmatic, and central policies (Kirchheimer, 1966; Abramson and Inglehart, 1992; Safran, 2009; Krouwel, 2003; Elff, 2007; Oskarson, 2005; Inglehart and Welzel, 2005). Although Kirchheimer's prediction was one of the most quoted predictions on the post-WWII party transformation phenomenon, it was not the only one in this regard. Some other authors have also raised parallel suggestions. These works do not weaken Kirchheimer's predictions; the contrary, promote their correctness. Meyer et al. (2012) suggested that mass parties should renew themselves in the new period. They claimed that if parties want the support of a new generation of voters who want to be more active in politics and who are more egalitarian and participatory, they should adopt a structure that is more transparent and open to change, put aside their hierarchical structures, and reorganize in a more horizontal and inclusive way that includes all layers of society (Meyer et al. 2012). Kirchheimer's difference is the details he provided about the process of catchallization and massification of parties. This new type of party was called as catchall party by Kirchheimer (1966), as electoral professional party of Panebianco (1988), as new politics party by Poguntke (1993) and as cartel party by Katz and Mair (1995).

The Kirchheimerian thesis was an object for several empirical tests. Williams (2009) tested Kirchheimerian theses with French data. Findings supported him but in a different way. According to Kirchheimer, in the post-industrial era, traditional cleavages such as economic, class, and religion will

decline in importance owing to growing wealth and security. In the French case, party apathy, declining party identification and party membership and party disengagement were found. On the party level, centripetal strategic moves were observed. Similarly, Forestiere (2009) applied Kirchheimer's thesis to the Italian case and found that Italian parties did not undergo a catchall transformation. Instead of mass parties becoming catchall parties, catchall blogs emerged in Italian politics. Catchall group is made up of catchall parties or of those who are not catchall parties but agree to act as one single catchall party.

Similar to the situation in post-WWII Western Europe, Türkiye has enjoyed a physically and economically secure two-decade period since the early 2000s. Ethnic and religious tension eased, tolerance against social and political groups improved, economic predictability increased, and the modernization process progressed uninterruptedly. As a member of NATO and a candidate member of the EU, Türkiye avoided conflicts in the region and played important roles in mediating them. Moreover, with the introduction of the presidential system with the 2017 referendum, Turkish politics entered a new era. In the new presidential system any candidate president should get a majority of the votes to come to the office. To come into power, political parties eased their sharp rhetoric and established round tables and pre-election alliances. In this environment, this research asks the question whether a Kirchheimerian effect is at work in Turkish politics. More particularly, it aims to investigate whether Turkish political parties as well as Turkish voters responded recently economically and physically secure environments with centripetal ideological movements similar to their European counterparts. Türkiye's recent economic and political stabilization as well as the ideological centripetal tendencies of major Turkish political parties make Türkiye a

unique case to test the Kirchheimerian prediction. Answering this question can also help understanding of new and future political deployments in Turkish politics.

Tough and Good Times in Turkish Politics

Since its foundation, the modern Turkish population has faced the deteriorating economic, political, and social effects of two world wars and an Independence War, a global economic depression, military coups, political disturbances, ethnic and religious clashes, and terrorism.

In the first years of the modern Turkish Republic, single-party governments largely dominated the polity. The founder of the modern Turkish Republic, Mustafa Kemal Atatürk, and an Ankara-based civilian and military revolutionary group that was organized under the People's Party (the former Republican People's Party, CHP) led the social, economic, and political reforms and Westernization and secularization agendas steadily. Abolition of the sultanate and the caliphate, proclamation of the Republic, closure of Islamic monasteries, introduction of modern penal and civil codes, adoption of the Latin alphabet, giving full political rights to women, and industrialization thrust were some of the key reforms introduced by the young republican governments. While introducing these reforms, the governments did not face genuine opposition. In attempts to form a multi-party democratic system, two controlled opposition parties, the Progressive Republican Party (TCF) and the Free Republican Party (SCF), were opened in 1924 and in 1930, respectively. Yet, both parties were closed soon afterwards on the grounds that they became hubs for reactionary groups and the societal opposition. Although Türkiye did not actively fight in the WWII, the mobilization of the army deteriorated the Turkish economy deeply. Black markets grew, and capital accumulated

in the hands of a small group of investors, which caused deep poverty among the masses. Large numbers of young people were mobilized in the army, which decreased agricultural production and dissatisfied the agrarian elites. High taxes to compensate for the costs of the mobilization declined the petit bourgeoisie's support in the cities. The societal opposition echoed in the parliament, and the first significant opposition emerged in the 1950 election. The Democrat Party (DP) won the elections in 1950 and finished the 27-year single-party period. The multi-party transition was exceptionally smooth. The DP, although supportive of the Republican ideal and the reforms, had a more liberal, conservative, and populist approach than the CHP. Under the Adnan Menderes' presidency, the DP continued to introduce reforms towards democratic administration, private enterprise, and agricultural development. Yet, rising authoritarianism, censorship of the press, and increasing street clashes brought an end to the DP era. In 1960, a military junta seized power and imprisoned the executives of the DP government. Prime Minister Adnan Menderes and ministers Hasan Polatkan and Fatin Rüştü Zorlu were executed, and Celal Bayar and Refik Koraltan were imprisoned. In 1961, the military government left power, and an election was held. The former politicians in the closed DP formed the Justice Party (AP). In a short time, with its charismatic president, Süleyman Demirel, the AP became a stronghold for nationalists, liberals, developmentalists, conservatives, and Islamists. With the Cold War's intense geopolitical tension, politics was highly polarized between the two ideological poles, which caused street fights between the left and right groups. In 1971, a military junta dismissed Süleyman Demirel from office. While some conservatives who opposed the party's liberal stance formed the Democratic Party (DP), some Islamists formed the National Salvation Party (MSP). In the early 1970s, the MSP's popularity increased as

it became the coalition partner with Bülent Ecevit's CHP. The party became the new stronghold for the right, conservatives, and Islamists. The CHP-MSP government fought the Cyprus war, which further increased the MSP's popularity among the nationalist groups. Workers' and students' protests, ideological and ethnic conflicts, and separatist terrorism remained on the agenda throughout the 1970s. In 1980, the military seized power once again to prevent a potential civil war and established an authoritarian order. Traditionally, the army left control of the government shortly, but the political parties of the pre-coup era remained banned until 1987. Military coup attempts, short-term coalition governments, a destabilized economy, ideological, ethnic, and religious clashes, and terrorism marked the late 1980s and overall 1990s period. During this period, Özal's Motherland Party (ANAP), Süleyman Demirel's and Tansu Çiller's True Path Party (DYP), Alparslan Türkeş's Nationalist Movement Party (MHP), and Bülent Ecevit's Democratic Left Party (DSP) dominated the Turkish political scene. The political power was highly fragmented, which made the Turkish economy vulnerable to economic and political crises (Armaoğlu 2017, Karpas 2014, Turan 2011, Bakan and Çimen 2018).

Türkiye has only reached a relatively secure economic and political period since the beginning of the 2000s. Since the 2002 elections, the newly founded Justice and Development Party (AK Parti) has been governing the country. A political cadre who used to be active politicians in the MSP and the RP formed the party. In the aftermath of the deep 2001 economic crisis, the electorate, both on the left and the right, punished existing parties in parliament. In this economic and political environment, the AK Parti was formed around the founder Recep Tayyip Erdoğan's moderate views, which attracted the young Islamists, as well as right-wing, and center-left voters' attention. During the Cold War, Türkiye was an important

ally of NATO, and its main mission in the alliance was to geographically contain the Soviet Union from the south. In this regard, the Islamist parties took on the role of resisting a potential communist occupation. However, after the end of the Cold War, as the communist threat disappeared, Islamist parties re-theorized themselves. The RP under Necmettin Erbakan targeted poverty in large cities. Poverty was the most dramatic problem, especially on the outskirts of newly industrialized Istanbul. Millions moved from small rural Anatolian cities and towns to the city with financial desires. In the 1994 local election, Istanbul was crucially important to prove the RP's novel post-Cold War strategy. Recep Tayyip Erdoğan, with his strong rhetoric and high self-confidence, was a convenient candidate for mayoralty. His criticism appealed to those who were suffering under difficult working and living conditions, which paved the way for his mayorship. His success as the mayor of Istanbul played an important role in his future political career. As the leading figure of the reformist wing in the RP, he was different from his predecessors in the party. In a later speech, Erdoğan popularized this ideological separation from the RP with his famous "we took off the national vision (the ideology of the former MSP and RP) shirt" expression. With these words, he implied that inside they might have the same core values, but they have changed and moderated their views over time with the changing circumstances of the new post-Cold War world. The former leading figures of the MSP and the RP criticized the AK Parti and Recep Tayyip Erdoğan for their new pro-Western and liberal policy stance. Different from its predecessor parties, since the foundation, the AK Parti sought alignment with liberals, social democrats and some moderate left-wing groups, which supported liberalization and Westernization agendas. Since the early years of the AK Parti governments, the European Union and Customs Union processes have progressed, infrastructure

investments have sped up, several political and legal reforms have been introduced, and economic and physical security have been further consolidated in the country. In 2018, the parliamentary system was replaced with the presidential system, which has further encouraged parties to moderate their views and form pre-election alliances. The same year, the AK Parti and the far-right MHP formed the People's Alliance, and then the far-right Grand Union Party (BBP) and Islamist New Welfare Party (Yeniden Refah) joined the alliance.

Similar to the right hand side of the political spectrum, a similar centralization trend was also observed on the left. The CHP protected its dominant party role on the left throughout the 1970s, 1980s, and 1990s. Since the 2002 elections, the CHP has been the main opposition party. In the face of the AK Parti's electoral success, the CHP aimed to enlarge its electoral base with newcomers from the center-right and extreme left. Inclusive policies in the party started during Deniz Baykal's presidency. Softening the principle of secularism with symbolic membership ceremonies for conservative figures, turning away from the principle of etatism with tax reduction bills for entrepreneurs, and pro-EU policies were some unorthodox policies adopted by the party. From 2010 until 2023, under the Kemal Kılıçdaroğlu presidency, the CHP aimed to further widen its electoral base by embracing figures from the center-right, center-left, far-left, as well as ethnic and some sectarian circles. Kılıçdaroğlu's CHP was highly criticized for this policy on the grounds that this new stance is not in line with the founding principles of the Republic and the founding father Atatürk's political views. In 2018, the CHP, the Good Party (İYİ), the Felicity Party (SAADET), and the Democrat Party (DP) formed the Nation Alliance, and then the Democracy and Progress Party (DEVA) and the Future Party (GP) joined it. The People's Democratic Party (HDP) in the 2023 general election also supported the alliance.

Findings

In this section, first the voters' and then the political parties' ideological movements will be analyzed. **Figure 1** illustrates Turkish voters' ideological positions by survey years. It should be noted that, to allow a better comparison, the horizontal axis does not display the entire survey legs but those that closely match the election years. As can be seen in Figure 1, the most dramatic movement is the CHP voters' centripetal movement from 2001 to 2018. A similar but less dramatic trend can be observed among HDP voters. SAADET supporters have diverged from the AK Parti voters and also moved to the center. Yet, a similar trend cannot be observed among AK Parti voters. Similarly, the MHP voters displayed a slight centripetal movement from 2007 to 2018. All in all, from 2001 to 2018, an ideological convergence to the center can be observed in many party grassroots.

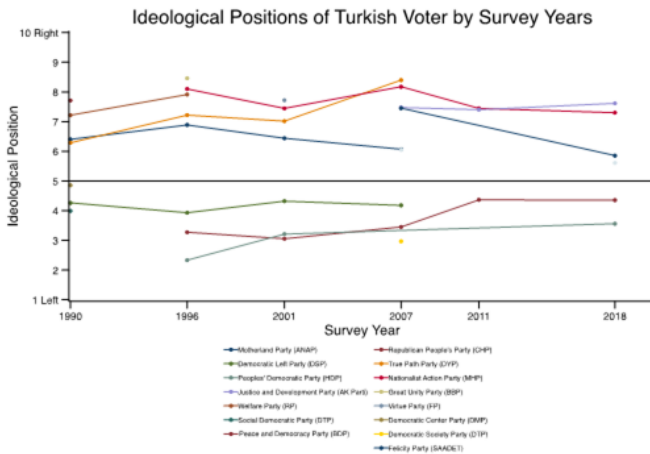

Figure 1: Ideological Positions of Turkish Voters by Survey Years

Having the voters' ideological positions investigated, we turn to explore how the parties' ideological positions change across years. **Figure 2** illustrates the ideological movements of major political parties in modern Türkiye. As can be seen, the figure starts showing party positions from the year 1950. Although free elections were started in 1946, the first election was dropped from the data owing to alleged election corruption. In 1950, about 8 million voters went to the polls, and this provided a 90% electoral turnout. Two major parties dominated the political scene. They were

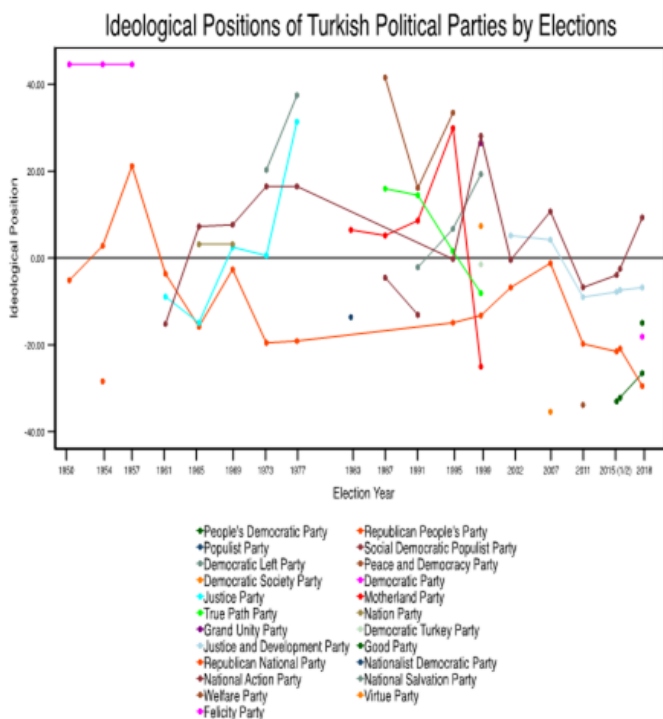

Figure 2. Ideological Positions of Turkish Political Parties by Elections

İsmet İnönü's Republican People's Party (CHP) and Adnan Menderes' Democrat Party (DP). In the 1950 election, the DP received 52% and the CHP 39% of the votes. This election marked the end of the single-party era in Türkiye. The DP embraced the sociological opposition and received high rates of votes from farmers in the countryside and small merchants in the towns and religious groups. The CHP, on the other hand, as the founding party of the Republic, was predominantly supported by the civil and military elites and educated and urbanized individuals. As can be seen from the figure, the DP with 44.60 became the holder of the right-most position ever in Turkish political history, and the CHP with -5.10 occupied a center-left position. Two governments were established with the results of this election. Adnan Menderes was the PM in both governments.

In the 1954 election, the ideological *status quo* did not change remarkably. The DP received 57% and the CHP 35% of the votes. The DP protected its extreme right ideological position, and the CHP moved more than 7 units to the right and passed to the right handside of the ideological spectrum with 2.80. With the results of this election, two governments under Adnan Menderes' leadership were established. In the 1957 election, the DP's and the CHP's vote shares were 47% and 41%, respectively. Although the DP protected its ideological position with 44.60, the CHP continued to make an ideological move towards the right and occupied 21.20, which emptied the ideological center.

Following the 1960 military coup, two supra-party military governments governed the country. In 1961, the military government left the government, and a free election was held. The CHP of İsmet İnönü received 36%, the Justice Party (AP) of Ragıp Gümüşpala 34%, and the Republican Peasants' Nation Party (CKMP) of Osman Bölükbaşı 13% of the votes. Three CHP-led governments were established between the years 1961

and 1965. As can be seen from the figure, unlike the previous election, the parties gathered in the ideological center, holding moderate-left positions. The CHP positioned itself on -3.60, the AP on -8.90, and the CKMP (the former MHP) on -15.18. The three prominent nationalist parties' center-left ideological alignment in this election was remarkable.

In the 1965 elections, two major parties, the AP and the CHP, shared 80% of the votes. The AP had 52%, and the CHP had 28%. The Nation Party (MP), which was founded by Osman Bölükbaşı of the CKMP, received only 6%. In exchange for these vote rates, the AP had 240, the CHP 31, the MP 31 and the CMKP 11 MPs. Suat Hayri Ürgüplü and Süleyman Demirel formed two governments with this election result. Interestingly, the two most-voted parties, the AP and the CHP marked close ideological positions on the ideological spectrum, -14.90 and -15.80, respectively.

Following the 1969 election, two Demirel-led governments were established. The party gained 46% of the votes, while the CHP of İsmet İnönü gained 27%, which brought 256 and 143 seats for the respective parties. Both parties moved to the center, while the AP occupied the 2.50 position and the CHP -2.60 position on the ideological spectrum.

After a two-year interval of military government, the next election was held in 1973. The CHP had 33%, and the AP had 29% of the votes. This result gained the respective parties 185 and 149 MPs. The National Salvation Party, with 11%, gained 48 seats, and the MHP, with 3% of the votes, gained 3 seats. With this election, the CHP strengthened its position on the left with -19.50. While the AP protected its central position with 0.60, the MHP moved further to the right and sat at 16.50, and the MSP occupied 20.30.

The 1977 election was the last election before the 1980 military coup. The election was held in ideologically

tense Cold War conditions, which reflected on the results. The CHP and the AP dominated the election with 41% and 36% vote shares, respectively. The MSP and the MHP followed these two parties with 8% and 6% of the votes, respectively. The parties' seat shares were 213 for the CHP, 189 for the AP, 24 for the MSP, and 16 for the MHP. The CHP largely protected its ideological positions in the 1973 election. The party's ideological point was -19.10, only 0.40 points away from the last election. However, the AP's ideological sway was dramatic and ended at 31.40.

In the year 1980, Turkish democracy was interrupted with a military coup. The military banned the existing political parties and imprisoned their leaders and key figures. The first post-1980 free election was held in 1983. From 1983 to 1987, one Motherland Party (ANAP) government governed the country. The prime minister was Turgut Özal, and the president was the coup leader, Kenan Evren. The ANAP's vote share was 45%, which gave the party 211 MPs. The Populist Party (HP) of Necdet Calp was founded as a center-left party to fill the ideological void that emerged after the closure of the CHP by the military government. The HP gained 30% of the votes and 117 seats in the 400-seat parliament. The pro-coup Nationalist Democratic Party (MDP) of Turgut Sunalp had 23% of the votes and 71 seats. The ANAP positioned itself as a center-right party on the 6.50, the HP on the -13.60, and the MDP on the -7.80.

In the 1987 election, the banned political parties reopened and the political scene changed dramatically. The voting age became 20, and the number of seats in the parliament increased to 450. In order to maintain stability, a 10% national threshold was introduced. Parties that were not able to achieve 10% of the overall votes could not have a seat in the parliament regardless of their local vote shares. Three parties dominated the electoral scene: the ANAP of Turgut Özal, the Social

Democratic Populist Party (SHP) of Erdal İnönü, and the True Path Party (DYP) of Süleyman Demirel. While the SHP targeted the closed CHP grassroots, the DYP was formed as a follow-up party of the closed AP. The Welfare Party (RP) was also founded by Necmettin Erbakan, the leader of the closed MSP, but had only 7% of the votes and did not have any seats in parliament. The ANAP was the most voted party with 36% of the votes, which gained the party 292 seats in parliament. Vote shares of the SHP and the DYP were 24% and 19%, respectively, which gained the parties 99 and 59 seats in the parliament. The partition in the electoral scene also reflected itself in the polarization of the ideological positions of the parties. The ANAP largely protected its center-right position and sat at a 5.20 ideological point. The SHP's position was -4.50, and the DYP's was 16.00. The RP hit the 41.60 point, performing as the rightmost political party in the election.

Turgut Özal became the 8th president of Türkiye in 1989. Following Özal, first Yıldırım Akbulut, then Mesut Yılmaz became the head of ANAP. Before the 1991 elections, important regulations were introduced to support the ruling ANAP. A double electoral threshold rule was introduced. According to this new rule, in addition to the 10% threshold, special thresholds up to 25% for electoral districts were applied. These regulations and a snap election decision were thought to benefit the ruling ANAP, but, in fact, the DYP benefited from the new rules. In the election, the DYP, the ANAP, and the SHP shared the majority of the votes cast. The parties gained 27%, 24%, and 20% of the votes, respectively. This result gained 178, 115, and 88 seats for the respective parties. This result marked the end of 8-year ANAP governance. A total number of eight parties occupied the parliamentary seats. Süleyman Demirel's DYP formed a coalition government with the SHP. Following President Turgut Özal's sudden

death in 1993, Süleyman Demirel became the 9th president of Türkiye. The DYP's presidency was given to Tansu Çiller, who, as the first female prime minister of Türkiye, formed two coalition governments, one with Erdal İnönü's SHP and one with Mesut Yılmaz's ANAP. Polarization of the political scene was reflected in the ideological scene. The leading DYP marked 14.49, while another center-right party, ANAP, was in 8.63 ideological positions. Another right-wing party on the ideological spectrum, the RP positioned itself at 16.16. Two parties shared the left-wing votes: the DSP and the Democratic Left Party (DSP). While the coalition partner SHP was at -13.06, the moderate DSP positioned itself in a more central position with -2.10.

In the 1995 election, the D'Hont system with a 10% national threshold was applied. The number of seats in the national parliament increased from 450 to 550. Three metropolitan areas were divided into more than one electoral district: Istanbul into three and Ankara and İzmir into two. The elections were marked by the success of Necmettin Erbakan's Welfare Party (RP). The party had 21%, while the ANAP and the DYP had 19% of the votes. As a result, the RP had 158, the ANAP had 132, and the DYP had 135 MPs. Several coalition governments were formed as a result of this election. The 1995 election period marked several scandals and instability in politics. The two important parties of the center right seemed to shift their positions from the previous elections. The DYP moved to the center with 1.59, and the ANAP moved to a more extremist position with 29.94. The movements of each party were just the opposite in the previous election. The RP, with 33.48, furthered its rightist position. The MHP moved to the center and, interestingly, sat in a left position with -0.21 the first time. On the left hand side of the ideological spectrum, the transition from SHP to CHP did not change the party's ideological position much. The party protected its place at

-13.21. On the other hand, the DSP moved to the right hand side of the spectrum and had a 6.73 ideological score.

In the 1999 elections, the D'Hont electoral system with a 10% national threshold remained. The DSP, the MHP, and the FP shared the majority of the votes. The parties received 22, 17, and 15% of the votes, respectively. This result gained 136, 129, and 111 seats for the respective parties. Fazilet was formed following the closure of the RP in 1998. Recai Kutan became the leader of the party. The two leading parties of the previous election, the ANAP and the DYP lost electoral support in this election. They had 13 and 12% of the votes and 86 and 85 seats, respectively. The CHP was the sixth party with 8 %, which was not enough for gaining parliamentary seats owing to the national threshold. Reflecting the fractionalized political scene, the ideological scene was polarized. The MHP was the rightmost party, with a 28.12 ideological score. With the other three parties, there was interesting ideological positioning. The center-left DSP, which was at 6.73 in the previous election, moved further to the right, to 19.32. On the other hand, the two center-right parties, the DYP and the ANAP, moved to the left hand side of the ideological spectrum and positioned themselves at -8.07 and -25.00, respectively. Especially the ANAP's great ideological sway from 29.94 to -25.00 was remarkable, which may have contributed to the fact that this happened to be the last election and the party gained a remarkable vote share. The FP seemed to have moderated its predecessor FP's extreme right position and sat at 7.38. The CHP, on the other hand, although not in the parliament, largely remained on its previous ideological position with -13.21.

In the 2002 elections, following a deep economic crisis, the people fined all parliamentary parties. 18 political parties registered for the election, but only two political parties, the newly formed AK Parti (JDP) and the CHP, were able to have seats. The JDP and the CHP received 34% and 19% of

the votes and 365 and 177 seats, respectively. The leaders of the ANAP and the DYP resigned. The simple arithmetic in the parliament is reflected in the ideological balance. The two parties merged in the middle of the ideological spectrum. The AK Parti was 5.19, and the CHP was -6.77. The MHP, although not represented in the parliament, was -0.42. Recep Tayyip Erdoğan's AK Parti government governed the country until the 2007 elections.

In the 2007 elections, the AK Parti and the CHP entered the election with the power gained by their presence in the national parliament. The AK Parti gained 46% and the CHP 29% of the votes, which gave the two parties 341 and 112 seats, respectively. The third party was the MHP, which gained 14% of the votes and 71 seats accordingly. The formerly strong parties totally retired from politics in this election. While the ANAP did not run a candidate, the DYP had an unsuccessful merge with the DP and could not run a candidate. The DSP entered its candidates on the CHP lists. With this election result, the 60th government was formed under Recep Tayyip Erdoğan's leadership. The AK Parti protected its center-right position with 4.20. On the other hand, the CHP continued its move to the center and sat in the -1.18 position.

Following a constitutional court decision in 2007, the electoral term was shortened to 4 years. In the 2011 elections, 27 parties were qualified to campaign in the election, but 15 did so. With the election result, three parties were represented in parliament. The AKP, the CHP, and the MHP had 49%, 25%, and 13% of the votes. This result gained the respective parties 327, 135, and 53 seats in the national parliament. The two parties increased their vote shares, and the MHP's vote decreased minimally. In the 2011 election period, interestingly, all the major parties occupied left positions on the ideological spectrum. The CHP ended its centralization trend and occupied a -19.75 position, while the AK Parti

protected its central position with a minor movement to the left and occupied a -8.97 position. Interestingly, the MHP continued its presence on the left hand side of the spectrum with a position of -6.73.

In 2015, two general elections were held, as according to the results of the first one held in June, none of the parties had enough seats (276) to form a government, and no coalition governments were formed. In the June election, the governing AK Parti had 40% of the votes and 258 seats, while the second party, the CHP, had 25% of the votes and 132 seats. On the other hand, the MHP had 16% of the votes and 80 seats in parliament. The general movement to the left continued in this election. All the parties in the parliament occupied left-wing ideological positions. The CHP protected its left position from the last election and occupied -21.49 points. The ruling AK Parti occupied the -7.79 position and the prominent right-wing MHP occupied the -3.90 position. In the November snap election, a total of 16 parties ran for office. The governing AK Parti increased their votes from the June election and had 49%, which brought the party 317 seats. The CHP had 25% of the votes and 134 seats. Both parties increased their vote and seat shares. On the other hand, the vote and seat shares of the MHP and the HDP decreased. While the MHP had 11% of the votes and 40 seats, the HDP had 10% of the votes and 59 seats. The parties did not alter much of their ideological positions from the very recent previous election. The ruling AK Parti is positioned at -7.38, the CHP at -20.85, the HDP at -32.16, and the MHP at -2.50.

2018 is the last election for which we have ideological positioning data. With the 2018 election, the presidential system was introduced, and the number of seats in the national parliament increased to 600. Before the election, the People's Alliance was formed between the AK Parti and the MHP. Following its formation, the Great Unity Party (BBP)

and the New Welfare Party (YRP) joined the alliance, and the DSP and the Free Cause Party (HÜDAPAR) supported the alliance. On the other hand, the CHP, the Good Party (İYİ Parti), the Felicity Party (SAADET), and the Democrat Party (DP) established the Nation Alliance, and then the parties of two former AK Parti ministers, Ali Babacan and Ahmet Davutoğlu, the Democracy and Progress Party (DEVA) and the Future Party (GP), joined the alliance. The election result was as follows. The AK Parti had 42% of the votes and 295 seats, the CHP had 22% of the votes and 146 seats, the HDP had 11% of the votes and 67 seats, the MHP had 11% of the votes and 49 seats, and the İYİ had 9% of the votes and 43 seats. The ideological positionings of the parties were as follows: The AK Parti -6.78, the CHP -29.46, the HDP -26.52, the MHP 9.36, the İYİ -14.93, and the SAADET -18.10 (YSK, 2023).

Conclusion and Discussion

This research aimed to understand whether the recent economic and security environment and the new presidential system of Türkiye paved the way for an ideological centralization of the electorate and political parties. The findings largely supported the Kirchheimerian prediction, both for the electorate and the parties. It was found that, especially in the peak years of economic stabilization, the political parties of the left and the right displayed some centripetal tendencies. In the particular AK Parti case, the transformation of Islamist and extreme right MSP and RP grassroots into the central and moderate AK Parti electorate largely supports the Kirchheimerian prediction. Similarly, in the CHP case, the party consolidated the extreme left and sat at the ideological center, especially between the 2002 and 2007 elections. The findings pertaining to the two most voted parties, we can now argue that the Kirchheimerian prediction

holds largely true for the Turkish parties. The Kirchheimerian prediction also holds for the electorate. A slide convergence between the voters of the left and the right can be observed.

The findings are both promising and risk-bearing for the future of Turkish democracy. This convergence will probably be further reinforced in the future by the presidential system. As a fragmented political scene could be replaced with a bipolar, centralized, and stabilized political environment in which both the government and opposition parties could operate more effectively. While the future opposition parties could suggest more conscious offers, the future government parties could govern more responsibly. On the other hand, this centralization trend could be further bolstered with appropriate economic policies promoting middle-class voters. It is now difficult to argue that the current income disparity in Türkiye helps this to happen. It should also be noted that one significant risk of centralizing is the vacuum that could emerge in both extremes and be filled with some new radical left and right parties. To prevent these, the leaders of the center parties should be able to appeal to their overall ideological sides with comprehensive policies.

References

- Abramson, P. R., and Inglehart, R. (1992). Generational replacement and value change in eight West European societies. *British Journal of Political Science*, 22 (2), 183–228.
- Armaoğlu, F. H. (2017). Türk siyasi tarihi.
- Bakan, S., & Çimen, H. (2018). Türk siyasi değişiminde Anadolu burjuvazisi. *Akademik Yaklaşımlar Dergisi*, 9(2), 32–58.
- Elff, M. (2007). Social structure and electoral behavior in comparative perspective: The decline of social cleavages in Western Europe revisited. *Perspectives on politics*, 5 (2), 277–294.

- Forestiere, C. (2009). Kirchheimer Italian style: Catch-all parties or catch-all blocs. *Party Politics*, 15(5), 573–591.
- Golder, M. (2016). Far right parties in Europe. *Annual review of political science*, 19(1), 477–497.
- Hale Williams, M. (2009). Kirchheimer's French twist: A model of the catch-all thesis applied to the French case. *Party Politics*, 15(5), 592–614.
- Inglehart, R., and Welzel, C. (2005). *Modernization, cultural change, and democracy: The human development sequence* (Vol. 333). Cambridge: Cambridge university press.
- Katz, R. S., & Mair, p. (1995). Changing models of party organization and party democracy: the emergence of the cartel party. *Party politics*, 1(1), 5–28.
- Karpat, K. (2014). *Türk siyasi tarihi*. Timaş Yayınları.
- Kirchheimer, O. (1966) 'The Transformation of the Western European Party Systems', in Joseph LaPalombara and Myron Weiner (eds) *Political Parties and Political Development*, pp. 177–200. Princeton, NJ: Princeton University Press.
- Krouwel, A. (2003). Otto Kirchheimer and the catch-all party. *West European Politics*, 26 (2), 23–40.
- Merkel, W. (1992). Between class and catch-all: Is there an electoral dilemma for social democratic parties in Western Europe?. In *Social parties in Europe II: of class, populars, catch-all?* (pp. 11–32). Barcelona: Institut d'Edicions de la Diputació de Barcelona.
- Meyer, T., Merkel, W., Schildmann, C., Jüttner, W., & Nida-Rümelin, J. (2012). The Future of the SPD as a Catch-all Party. *Friedrich Ebert Stiftung*, 1–14.
- Oskarson, M. (2005). *Social structure and party choice* (pp. 84–105).
- Panebianco, A. (1988). Political parties: organization and power. *Cambridge University*.
- Poguntke, T. (1993). *Alternative politics: The German green party*. Edinburgh University Press.

- Safran, W. (2009). The catch-all party revisited: Reflections of a Kirchheimer student. *Party Politics*, 15(5), 543–554.
- Turan, İ. (2011). Türk Siyasi Partilerinde Lider Oligarşisi: Evrimi, Kurumsallaşması ve Sonuçları. *İstanbul Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi*, (45).
- YSK, (2023, 12). T.C. Yüksek Seçim Kurulu.

SECȚIUNEA IV.

**MOBILITATE, COMUNICARE PUBLICĂ
ȘI REPREZENTĂRI CULTURALE**

